§ 123
Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

LAPDno-2024-543

Valmistelija / lisätiedot:
Mirva Korpi
mirva.korpi@lapua.fi
Tekninen johtaja

Liitteet

1 Lausuntopyyntö vesihuoltolain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Lapuan kaupungin lausuntoa vesihuoltolain muuttamisesta 30.9.2024 mennessä.

Hallituksen esityksen luonnos oheismateriaalina.

Kuntaliiton eriävä mielipide ja lausuma oheismateriaalina.

Lausuntopyyntö liitteenä.

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausunnonantajia selkeästi ilmaisemaan lausunnossaan sen, mitä pykälää kommentit koskevat. Pyydämme yksilöimään mahdollisimman selkeästi sen, onko pykäläehdotus kannatettava vai ei. Mikäli teette ehdotuksia korjaavista muotoiluista, kannustamme laatimaan ehdotuksista yhteenvedon lausunnon loppuun.

3 § määritelmät: Vesihuollolla tarkoitettaisiin siis veden ottamista, johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä.

Vesihuoltolaitosta koskevaa kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että jatkossa vesihuoltolaitoksella tarkoitettaisiin laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta ja toimittaa vettä talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin taikka vastaanottaa jätevettä vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilöltä. Ehdotettu määritelmä pohjautuu kahdelle kriteerille, joiden täyttyessä laitos katsottaisiin vesihuoltolaitokseksi. Laitoksen toiminnan laajutta kuvaavan kriteerin lisäksi vesihuoltolaitoksen tulisi huolehtia yhdyskunnan vesihuollosta.

Nykyinen määritelmä taajamasta ehdotetaan kumottavaksi. Taajamaa ei olisi enää tarpeen määritellä, koska liittämisvelvollisuutta ei enää jatkossa sidottaisi taajamaan ja sen ulkopuoliseen alueeseen, vaan liittämisvelvollisuus olisi ehdotetun 10 §:n mukaisesti jatkossa sama vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella riippumatta siitä, onko toiminta-alueella sijaitseva kiinteistö taajama-alueella vai sen ulkopuolella.

Toiminta-alue rajaisi alueen, jolla sijaitsevilla kiinteistöillä on velvollisuus liittyä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin.

Pykälään ehdotetaan määritelmää vesihuolto-omaisuudesta. Määritelmä katsotaan tarpeelliseksi, sillä lakiin ehdotetaan uusia vesihuolto-omaisuutta koskevia säännöksiä esimerkiksi sen kunnossapitoon ja selvilläolo- ja tarkkailuvelvoitteeseen liittyen.

4 c §; Kunnan olisi säilytettävä alueellaan oleva kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos ja tukkuvesihuoltolaitos määräysvallassaan. Sääntely ei kohdistuisi asiakasomisteisiin vesihuolto-osuuskuntiin tai sellaisiin vesihuoltolaitoksiin ja tukkuvesihuoltolaitoksiin, jotka eivät ole ennen lain voimaan tuloa olleet kunnan omistuksessa tai määräysvallassa. Lain voimaan tulon jälkeen pääosin tai täysin yksityisessä omistuksessa olevia laitoksia ei olisi enää mahdollista perustaa lukuun ottamatta asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

5 a §; Kunnan tulee laatia vesihuoltosuunnitelma, hyväksyä suunnitelma ja pitää sen ajan tasalla. Laissa ei otettaisi kantaa siihen, miten suunnitelma tulisi kunnassa hyväksyä, tai kuinka usein sitä on tarpeen päivittää, sillä vesihuollon kehittämistarpeet vaihtelevat merkittävästi kuntakohtaisesti.

6 §: Vesihuoltolaitokselta ei enää jatkossa määritelmän mukaisesti edellytetä toiminta-aluetta. Koska vesihuoltolaitos voisi jatkossa toimia myös ilman toiminta-aluetta, kunta voisi täyttää vesihuollon järjestämisvelvollisuutensa siten, että se perustaa alueelle vesihuoltolaitoksen, mutta jättää sille toiminta-alueen hyväksymättä. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista tilanteissa, joissa järjestämisvelvollisuus koskettaa vain pientä joukkoa kiinteistöjä ja alueella on myös muuta asutusta tai asutukseen rinnastettavaa käyttöä, joiden osalta liittäminen toteutuu molemminpuolisen vapaaehtoisuuden pohjalta. Kuitenkin 7 §:n mukaisilla alueilla järjestämisvelvollisuus olisi aina toteutettava hyväksymällä alue toiminta-alueeksi.

7 §; Toiminta-alueiden tulisi kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi. Alueiden määrittelyssä tulisi ottaa huomioon alueidenkäyttölain mukaiset asemakaava-alueet, taajamat sekä laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä tarkoitetut pohjavesialueet. Edelleen tulisi tapauskohtaisesti huomioida esimerkiksi ranta-alueiden kiinteistökohtaisista vesihuoltojärjestelmistä aiheutuva kuormitus pintavesistöihin, joka voi olla peruste vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämiselle. Lisäksi toiminta-alue voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät vaikeuttavat toisten kiinteistöjen vedenottoa. Taajamat tulisi huomioida toiminta-alueiden määrityksessä. Oikeuskäytännössä vakiintuneen tulkinnan (mm. KHO 642/2023) mukaan vesihuoltolain mukainen taajaman käsite perustuu yhdyskuntarakenteen aluejaon mukaiseen taajamarajaukseen, nk. YKR-taajamiin. Suomen ympäristökeskuksen tuottama taajamarajaus on Suomen virallinen taajamarajaus, jota Tilastokeskus käyttää tilastoinnissaan. YKR-taajamalla tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta. Rajaus perustuu 250 m x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajaus on sekä ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen. Toiminta-alue on perustelluista syistä mahdollista vahvistaa myös taajaman ulkopuoliselle alueelle, mikäli alueen liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon on välttämätöntä,

ottaen huomioon vesihuoltolaitoksen tekniset ja taloudelliset toimintaedellytykset. Pohjavesialueiden huomiointi olisi tarpeen hyväksyttäessä toiminta-aluetta viemäriverkostoon liitettäviä alueita. Tarkoituksena on korostaa viemäriverkoston rakentamisen tarvetta tilanteessa, jossa taajaan asutuilla alueilla kiinteistökohtaisista jätevesijärjestelmistä aiheutuva kuormitus voisi aiheuttaa riskin luokitelluille pohjavesialueille.

8 §; Lain muutoksen yhteydessä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta tarkistaa toiminta-alue tarvittaessa, kuitenkin vähintään 10 vuoden välein. Tarve toiminta-alueen ajantasaisuuden arvioinnille voi syntyä esimerkiksi silloin, kun toiminta-alueen ulkopuolella tapahtuu yhdyskuntakehitystä, joka edellyttää toiminta-alueen laajentamista. Toisaalta myös erilaiset muutokset olosuhteissa, kuten vesihuollon palveluntarpeen väheneminen, voivat synnyttää tarpeen arvioida toiminta-alueen ajantasaisuutta uudelleen. Olennaista olisi tarkastella paitsi toiminta-alueen laajuuden asianmukaisuus myös se, että toiminta-alue edelleen täyttää sille 8 a §:ssä säädetyt edellytykset.

8 b §; Toiminta-alueen supistamista ja rauettamista koskevat edellytykset vastaisivat lähes voimassaolevaa lainsäädäntöä.

9 §; Laissa säädettäisiin vesihuoltolaitokselle myös uusi velvollisuus huolehtia toiminta-alueen ulkopuolella sen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin liittyneiden kiinteistöjen vesihuollosta. Näin ollen vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuus laajenisi myös toimintaalueen ulkopuolelle silloin, kun toiminta-alueen ulkopuolella on vesihuoltolaitoksen verkostoihin liittyneitä kiinteistöjä.

9 a §: Laissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelmasta. Laitos huolehtisi omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnasta ja vastaisi sen ajantasaisuudesta.

9 b §; Lakiin lisättävässä uudessa pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa vesihuoltolaitos ei 8 a §:ssä kuvatun toiminta-aluepäätöksen sisältövaatimusten mukaisesta ennakkoarvioinnista huolimatta kykene huolehtimaan vesihuollosta lain edellyttämällä tavalla. Kun kysymys on kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvasta 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta alueesta, kunnalla olisi velvollisuus järjestämisvelvollisuutensa perusteella ryhtyä toimenpiteisiin vesihuollon toimivuuden turvaamiseksi alueella.

24 §; Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asiakas voisi irtisanoa sopimuksen myös silloin, kun kiinteistöllä ei ole liittämisvelvollisuutta 10 §:n mukaisesti. Nykyisin asiakas voi irtisanoa sopimuksen vain, jos kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämisvelvollisuudesta 11 §:n mukaisesti.

Ehdotus
Esittelijä: Mirva Korpi, Tekninen johtaja

Tekninen lautakunta antaa vesihuoltolain muuttamisesta seuraavan lausunnon:

Huomiot pykälistä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

Vesihuoltolain muutosehdotuksen 3 §:ssä esitetään vesihuoltolaitoksen määritelmän selkeyttämistä, jota Lapuan kaupunki pitää hyvänä muutoksena. Taajaman määritelmää ei katsota enää tarpeelliseksi, koska liittämisvelvollisuutta ei enää jatkossa sidottaisi taajamaan ja sen ulkopuoliseen alueeseen, vaan veishuoltolaitoksen toiminta-alueeseen. Kuitenkin muutosesityksen 7 §:ssä toiminta-alueiden määrittelyssä tulisi ottaa huomioon taajamat. Lapuan kaupungin näkemyksen mukaan taajama tulee määritellä riittävän selkeästi lain tasolla, jotta vältytään tulkintaristiriidoilta toiminta-alueiden hyväksymistä koskevissa päätöksissä.

Lapuan kaupunki pitää erittäin hyvänä vesihuoltolain uudistamista niiltä osin kuin se koskee kunnan määräysvaltaa vesihuoltolaitosten ja tukkuvesihuoltolaitoksen toiminnassa ja varautumiseen liittyvien kohtien osalta.

Vesihuoltolain uudistaminen 6 §:n mukaisesti tuo joustavuutta vesihuoltolaitoksen toimintaan, kun vesihuoltoilaitokselle mahdollistetaan toiminta ilman toiminta-aluetta sellaisilla alueilla, joita lainsäädännön perusteella ei ole tarpeen määritellä toiminta-alueiksi ja liittäminen tällaisissa tapauksissa toteutuu vapaaehtoisuuden pohjalta.

Vesihuoltolain 8 b §:ssä tulisi selkeästi määritellä edellytykset, joiden perusteella toiminta-alueen supistaminen on mahdollista. Lapuan kaupunki on määritellyt jätevesien toiminta-alueen vuonna 2009, kun ympäristönsuojelulainsäädäntö edellytti kaikkien kiinteistöjen osalta kiinteistökohtaisten jätevesien käsittelyjärjestelmien uudistamista. Vuoteen 2014 saakka Lapuan kaupungin vesihuoltolaitos myös rakensi verkostoa toiminta-alueille, kunnes lainsäädäntömuutosten johdosta uusien verkostojen rakentaminen muodostui kannattamattomaksi. Lapuan kaupungin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamista ei ole vieläkään vuoteen 2024 mennessä saatu lainvoimaisesti ratkaistua, vaan toiminta-alueen supistamista koskeva päätös on valitusasteilla. Toiminta-alueiden tulisi kattaa alueet, joilla keskitetty veishuolto katsotaan yhdyskuntarakenteen johdosta tarpeelliseksi. Yhdyskuntarakenteen kehitys on 15 vuoden aikana merkittävästi muuttunut, eikä ole oletettavaa, että haja-asutusalueen kylillä yhdyskuntarakenne voimakkaasti kasvaisi. Toiminta-alueiden supistamisen edellytysten tulee olla ehdotettua selkeämmin esitetty lain tasolla. Miten määritellään, onko alueen vesihuoltotarpeet muuttuneet siten, että vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset sillä ovat olennaisesti heikentyneet tai toiminta-aluepäätöksen perusteet ovat osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi. Korkein hallinto-oikeus on julkaissut Lapuan kaupungin vesihuoltolaitoksen supistamista koskevan päätöksen 27.7.2017/3694. Samaan aikaan korkein hallinto-oikeus antoi samansisältöiset päätökset myös muista toiminta-alueen supistamista koskevista valituksista niiden toiminta-alueiden osalta, jotka eivät sijaineett pohjavesialueilla. Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten jälkeen on tehty korkeimman hallinto-oikeuden edellyttämät selvitykset ja tämän jälkeen asiassa tehty uusi päätös on jälleen hallinto-oikeuden käsittelyssä. Hallinto-oikeus arvioi jälleen, on toiminta-alueen supista koskevan päätöksen selvitykset olleet riittävät ja luotettavat. Vesihuoltolaitoksilla ei ole harvaanasutuilla alueilla taloudellisia toimintaedellytyksiä ja

olemassa olevien toiminta-alueiden supistaminen pitää olla nykyistä lainsäädäntöä helpompaa etenkin niissä tilanteissa, kun vesihuoltolaitoksen verkosto on kokonaan rakentamatta.

9 §:n mukaan vesihuoltolaitos huolehtii toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti 8 §:ssä tarkoitetun toiminta-aluepäätöksen mukaisesti. Toiminta-alueen ulkopuolella vesihuoltolaitos huolehtii niiden kiinteistöjen vesihuollosta, jotka on liitetty vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin. Muutosesityksen 9 b §:n mukaan jos vesihuoltolaitos ei kykene huolehtimaan vesihuollosta 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla, kunnan on ryhdyttävä 6 §:n mukaisiin toimenpiteisiin vesihuollon toimivuuden varmistamiseksi alueella. 6 §:n 2. momentin mukaan jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi. Lapuan kaupunkin vastustaa muutosta, jonka mukaan vesiosuuskuntien vesihuollon velvoitteet siirtyisivät kunnan huolehdittavaksi tilanteissa, joissa vesiosuuskunta ei kykene itse huolehtimaan vesihuollosta. Vesiosuuskunnissa on usein veden hinta ollut kunnallisia vesihuoltolaitoksia halvempi ja verkoston kunnossapidossa voi olla suuria laiminlyöntejä. Tällaisissa tilanteissa ei ole oikeudenmukaista, että toiminta siirtyy kunnallisen vesihuoltolaitoksen vastattavaksi. Tällöin vesihuoltolaitoksen asiakkaat joutuvat maksajiksi laiminlyötyjen toimintojen osalta. Mikäli huolehtimisvelvollisuus kirjataan lainsäädäntöön, tulee lainsäädäntöön lisätä edellytykset, millä ehdoilla vesihuoltolaitoksen toiminnasta voidaan huolehtia. Kunnallisten vesihuoltolaitoksilla tulee olla mahdollista laajentaa omaa toiminta-aluetta ja verkostoa vesiosuuskuntien toiminta-alueelle ja vesiosuuskuntien huolehdittavana olleiden kiinteistöjen tulee liittyä kunnallisiin vesihuoltolaitoksiin uusina asiakkaina, jolloin vesiosuuskuntien asiakkaiden kohtelu on kunnallisten veishuoltolaitosten kanssa tasapuolista. Kunnallisten vesihuoltolaitosten toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa ja taloudellinen toiminta ei ole mahdollista, mikäli kunnallisten vesihuoltolaitoksen joutuvat huolehtimaan vesiosuuskuntien verkostoista. Lainsäädännön muutosesityksessä tulee ottaa myös huomioon, että vesiosuuskunnilla on vanhoja toiminta-alueita, joita ei nykyisen lainsäädännön mukaan tarvitsisi enää määritellä toiminta-alueiksi.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

Ei huomioita.

Muut huomiot

Ei huomioita.

Päätös
Lautakunta hyväksyi ehdotuksen keskustelun jälkeen.

Pöytäkirja nähtävänä Lapuan kaupungin verkkosivuilla tarkastamisen jälkeen, alkaen 26.8.2024

Otteen oikeaksi todistaa
Lapualla 26.8.2024
Kirsi Vesala, hallintosihteeri

Tiedoksianto asianosaiselle
Lähetetty sähköpostilla 26.8.2024

Muutoksenhakukielto

§123

Muutoksenhakukielto

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, Kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
KIRSI MARIANNE VESALA
Hallintosihteeri, Lapuan kaupunki tekninen toimiala
kirsi.vesala@lapua.fi
CallSign 26.8.2024 9.50.28 UTC+3
63c6fe20-057e-4659-a0f4-69baf9659fad
0da97f72-f775-43fc-9be2-8d832c18367c-11c3d430f21f